

*Н. А. Лиско,
здобувач кафедри обліку та аудиту економічного факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
асистент аудитора ТОВ "Міжнародна аудиторська група", м. Київ*

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗА НОВИМИ НОРМАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ (СТАНДАРТІВ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

*N. Lysko,
p.g. student of accounting and auditing the economic faculty
of Kyiv national Taras Shevchenko university, assistant auditing "International audit group"*

THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO THE RULES OF NATIONAL REGULATIONS (STANDARDS) OF ACCOUNTING IN THE STATE SECTOR IN UKRAINE

Стаття присвячена науковому обґрунтуванню економічної сутності порядку організації бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах в умовах реформаційних перетворень їх нормативно-правової регламентації і організаційно-структурних змін. Автором використано норми Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі для опису базових правил побудови робочого плану рахунків, видозміни організаційної структури та форм організації обліку для вищих навчальних закладів з метою удосконалення роботи фінансово-бухгалтерських служб.

The article is devoted to definition of the economic content of accounting organization in higher education institutions according to the reformation of its legal changes and organization-structural changes through the use of a scientific approach. The authors used the norms of national regulations (standards) of accounting in the state sector to describe the basic rules for constructing the working plan of accounts, changes in the organizational structure and forms of organization of accounting for higher education institutions to improve the operation of financial and accounting services.

Ключові слова: бухгалтерський облік, вищі навчальні заклади, організація, реформування, робочий план рахунків, форми.

Key words: accounting, higher education institutions, organization, reformation, form.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі реформаційних перетворень нормативно-правової регламентації та організаційно-структурних змін бухгалтерського обліку в бюджетних установах виникає необхідність в модернізації порядку організації бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах — однієї із основних сфер системи управління державними фінансами. Зміни викликані потребою закладів вищої освіти бути динамічним учасником євроінтеграційних змін в Україні на основі їх забезпечення якісними інструментами бухгалтерського оформлення результатів господарської діяльності та підвищення ефективності роботи підрозділів бухгалтерії.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета наукового дослідження спрямована на визначення економічного сутності та значення організаційно-структурних змін бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах за новими нормами НП(С)БОДС в умовах реформування системи управління державними фінансами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

До питань первинної організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах традиційно відносять формування облікової політики, організаційні форми бухгалтерського обліку, розробку робочого плану рахунків, вибір форми бухгалтерського обліку [3, с. 378]. Облікова політика для суб'єктів господарювання в державному секторі України є поняттям досить новим.

Довгий час вказані суб'єкти господарювання не формували облікову політику, а в її якості застосовували типові нормативні документи, що регламентують порядок обліку в бюджетній сфері. Перехід до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі НП(С)БОДС) вимагає розробки кожною бюджетною установою облікової політики, в тому числі вищими навчальними закладами (далі ВНЗ).

Необхідно зазначити, що нещодавньою інновацією в нормативно-правовому регулюванні питання формування облікової політики суб'єктами державного сектору в Україні стало прийняття наказу Міністерства фінансів України № 11 від 23 січня 2015 року "Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору" [1].

Нагадаймо, що згідно із НП(С)БОДС 101 "Подання фінансових звітів" суб'єкти державного сектору, до складу яких входять і ВНЗ, визначають облікову політику на основі Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Облікова політика суб'єкта державного сектору визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки (якщо НП(С)БОДС передбачено застосування декількох методів оцінки, то суб'єкт державного сектору повинен обрати та послідовно застосовувати один з них), обліку, види сегментів та їх пріоритетність і процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант, та порядок організації бухгалтерського обліку [2]. На підставі вивчення профільних літе-

Рис. 1. Організаційні, методичні та технічні підходи формування облікової політики у вищому навчальному закладі

Джерело: складено на основі даних [2—3].

ратурних джерел, сформовано положення Наказу про облікову політику для ВНЗ з метою упорядкування організаційного забезпечення обліку у ВНЗ (рис. 1).

Застосування положень Наказу про облікову політику вищими навчальними закладами дасть змогу отримувати достовірну, доречну, дохідливу та порівня-

Рис. 2. Організаційна структура бухгалтерської служби ВНЗ

ну інформацію у фінансовій і бюджетній звітності за вказаними суб'єктів господарювання в державному секторі.

Переходячи до розгляду організаційних форм бухгалтерського обліку в бюджетних установах, зазначимо, що з цього приводу спостерігається вкрай обмежене коло публікацій, автором яких виступає Свірко С.В., яка виділяє дві форми організації бухгалтерського обліку [3, с. 36—41]:

— централізацію, яка виступає сукупністю різновидів функціонування системи збору, реєстрації та обробки інформації згідно з єдиним адміністративним на методологічним підпорядкуванням, з виокремленням специфічного її виду — центральної бухгалтерії;

— децентралізацію, яка характеризується методологічним підпорядкуванням облікового процесу головному бухгалтеру кожного із структурних підрозділів та головному бухгалтеру центральної бухгалтерії, а в адміністративному розумінні — повною регламентацією з боку керівника структурного підрозділу.

Ці наукові дослідження здійснені на підставі узагальнення спостережень особливостей побудови організаційних форм у вищих навчальних закладах державної форми власності України, а також з урахуванням загальноприйнятих підходів до організаційних форм бухгалтерського обліку і беручи до уваги специфіку їх діяльності. В результаті опрацювання положень пооб'єктного обліку НП(С)БОДС, автором пропонується при побудові структури бухгалтерії ВНЗ враховувати діяльнісний підхід (за видами діяльності) із застосуванням лінійно-штабного типу організаційної структури (рис. 2).

З метою удосконалення роботи бухгалтерської служби під час отримання, обробки і передачі документів бухгалтерського оформлення у ВНЗ сформовано схему організації руху інформації на вказаних носіях у вищих навчальних закладах (рис. 3).

Отже, дані із рисунка 2 аргументують в ілюстрованій формі не доопрацювання в організації роботи ВНЗ щодо руху та передачі інформації, зокрема, питання, які стосуються необхідності проходження документів незалежно від рівня їх важливості та змісту по всіх ланках організаційної структури ВНЗ, затримки документів на кожному з них з ціллю контролю. З одного боку, контроль необхідний для покращення якості роботи університету, але, з іншого боку, затримка важливих документів на кожних рівнях організаційної структури — призводить до втрати актуальності змісту документів.

Тому для покращення організації роботи ВНЗ потрібно спростити процес руху документів та їх організаційну структуру в частині залучення до цих процесів тільки сектори університету, які мають відношення до них та несуть відповідальність за їх якість.

Запровадження у практику запропонованої організаційної структури бухгалтерської служби для вищих навчальних закладів сприятиме оптимізації інформаційних потоків між різними підрозділами бухгалтерії, чіткій ідентифікації центрів збору інформаційних даних за об'єктами обліку, а уможливило формування підсистеми управлінського обліку на рівні організації праці відповідних облікових працівників.

Питання розробки робочого плану рахунків нерозривно пов'язане з розробкою Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі загалом. На реалізацію заходів, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2007р. № 34 "Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007—2015 роки" та розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013р. № 774-р "Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами" в грудні місяці 2013 року наказом Міністерства фінансів України № 1203 затверджено План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі.

Робочий план рахунків бухгалтерського обліку формується з урахуванням чинних повноважень, прав й обов'язків працівників фінансово-бухгалтерських служб в бюджетних установах, — керівництвом головного бухгалтера. Але перед тим, як затвердити остаточний варіант робочого плану керівникам структурних підрозділів фінансово-бухгалтерської служби доцільно провести перевірку способів відображення трансакцій відповідно до номенклатури об'єктів обліку за звітні періоди минулих років та законодавчих змін. З метою досягнення максимальної точності при його побудові необхідно дослідити, опрацювати, проконтролювати та підсумувати окремі проекти класів рахунків робочого плану рахунків бухгалтерського обліку, які мають найбільшу цінність під час здійснення реформаційних перетворень і узагальнені отримані дані обробляються головним бухгалтером.

Останній, в свою чергу, зобов'язаний перевірити методику побудови та обґрунтувати важливість розширення проектної структури робочого плану рахунків на основі вивчення плану фінансово-господарської діяльності в майбутньому. В кінцевому підсумку, головний бухгалтер повинен проаналізувати загальний рівень аналітичних даних, що визначаються внаслідок опрацювання основоположних засад функціонування національної системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Принципами побудови робочого плану рахунків бухгалтерського обліку є [3]:

— принцип аналітичності означає відображення змісту інформації з урахуванням потреб управління за встановленими лімітними межами;

— принцип легітимності, що передбачає здійснення оцінки на предмет дотримання чинних положень нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в бюджетних установах;

— принцип повноти відображення, який зобов'язує відбиття в повній мірі фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.

Причому, потрібно зазначити, що загальний План рахунків бухгалтерського обліку видозмінюється (зменшується або розширюється) в ході формування робочого плану рахунків. Скорочення Плану рахунків може зумовлюватися такими чинниками [3, с. 52]:

— специфікою галузевої діяльності — під вплив цього чинника підпадають синтетичні рахунки, за якими відбивається інформація щодо специфічних для відповідної сфери операцій;

— рівнем розпорядника бюджетних коштів і порядком обслуговування коштів загального та спеціального фондів бюджетної установи чи організації — до відповідної групи рахунків, на які відбивається інформація про грошові надходження та доходи бюджетних установ;

— масштабами діяльності установи — до цієї групи відносять, як правило, рахунки за якими збирається інформація за додатковими видами діяльності бюджетних установ.

Застосування сформованої номенклатури рахунків для бухгалтерського обліку діяльності ДВНЗ забезпечить опрацювання економічно правильного шаблону бухгалтерських проведення типових господарських операцій вказаних суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

Отже, на підставі проведених наукових досліджень порядку організації бухгалтерського обліку в суб'єктах господарювання державного сектору України дали змогу зробити наступні висновки:

— упорядкування праці бухгалтерських служб можливо на підставі організаційно-структурних змін, умо-

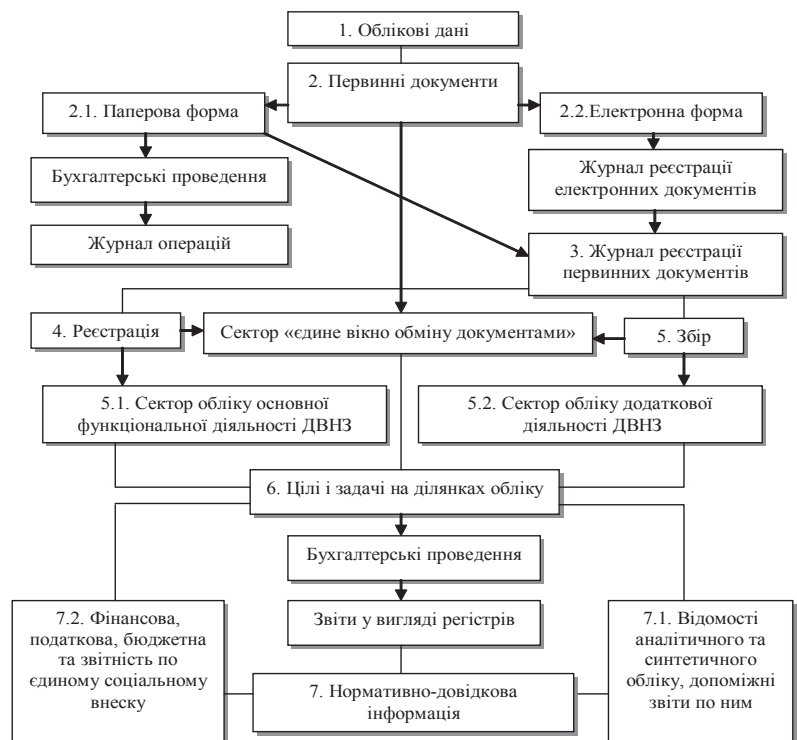

Рис. 3. Рух облікової інформації в розрізі ділянок обліку в ВНЗ

тивування вибору організаційної форми бухгалтерського обліку та побудови комплексної організаційної структури бухгалтерської служби вказаного суб'єкту господарювання;

— розробка змістовних положень Наказу про облікову політику і робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку ВНЗ на основі НП(С)БОДС націлені на удосконалення первинної організації бухгалтерського обліку ВНЗ та спрощення облікового процесу вказаних суб'єктів господарювання в умовах модернізації національної системи бухгалтерського обліку в державному секторі України.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єктів державного сектору [Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 року № 11] [Електронний ресурс]// Міністерство фінансів України: [сайт]. — Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/5364-11.html>

2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі [Затверджено Міністерством фінансів України від 25.01.2012 р. № 52] [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс]// Верховна Рада України: [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0200-12>

3. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 380 с.

References:

1. The Ministry of Finance in Ukraine (2015), "Methodical recommendations on accounting policies the public sector", available at: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/5364-11.html> (Accessed 23 January 2015).

2. The Ministry of Finance in Ukraine (2012), "National provisions (standards) of accounting in the public sector", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0200-12> (Accessed 25 January 2012).

3. Svirko, S.V. (2003), *Orhanizatsiia bukhgalters'koho obliku v biudzhetsykh ustanovakh* [Company accounting in budgetary institutions], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2015 р.